

Originality. It is emphasized in the research that Stephanie is a friend, comrade and helper of the famous Polish teacher Janusz Korczak. He was the one to go first in the column of children, pupils from the House of orphans who were sent into a gas chamber to death. He perished together with them.

We do not have to forget that actually Stephanie was the exact person to establish the work of refuge and she managed the institution later. Then she announced in a newspaper that the House of orphans needs a doctor. Korczak responded to the request so they became acquainted. There are versions that after that he held the leading position in refuge and Stephanie helped him with work shifts during the World War One.

She also went to Israel but after hearing about the approaching disaster she came back to Poland, to the House of orphans. When children were sent to Treblinka, Stephanie, the same as Janusz, accompanied the pupils. Though she had possibility not to do it and remain alive and free. Janusz Korczak led the first detachment of

orphans. Stephanie was responsible for second. They met death together. Students form moral culture due to the example of the personal tragedy and activity of these people.

Conclusion. In our opinion, the study of the pedagogical activity of famous teachers helps students to form the moral culture practically. We take it into account and offer such definition. A moral culture of future teacher of the elementary school is a combination of principles, norms, rules, folk acquisitions for the well-educated, humane, responsible, noble, spiritually rich professional teacher, directed to the respectability and conscious human mutual relations.

Keywords: culture; moral; moral culture; moral qualities; moral values; history of pedagogies; pedagogical activity; students.

Одержано редакцією 17.01.2019
Прийнято до публікації 21.01.2019

DOI 10.31651/2524-2660-2019-1-231-238

ORCID 0000-0002-6739-4089

ГРИЩЕНКО Тетяна Андріївна,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри музики і хореографії,

ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

e-mail: grichenko.nataly83@gmail.com

УДК 378.015.31:7

ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ЯК АКТУАЛЬНИЙ НАПРЯМ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ

У статті актуалізовано проблему естетичного виховання та зосереджено увагу на питаннях, пов'язаних з упровадженням його в навчальний процес сучасного освітнього закладу. Висвітлено зміст та особливості сучасного естетичного виховання в системі професійної підготовки фахівців педагогічного профілю. Зважаючи на дослідження Л. Масол, зазначено, що естетичне виховання майбутніх фахівців необхідно розглядати в широкому значенні, як формування естетичних якостей особистості через залучення до цінностей мистецтва вітчизняної і світової культури та у вузькому (педагогічному), як забезпечення спеціально організованих умов для духовного збагачення особистості засобами мистецтва, формування естетичної культури, світоглядних уявлень, ціннісних художніх орієнтацій у соціокультурному просторі. Надано оцінку виховній діяльності естетичного спрямування у ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» на факультеті початкової, технологічної та професійної освіти, зауважено, що серед пріоритетів виховної роботи на факультеті важливим є створення гуманістично зорієнтованого середовища для активної життєдіяльності студентства, спрямованого на творчий саморозвиток і самореалізацію особистості, насамперед, у процесі культурно-естетичної діяльності, що сприяє переходу студентів в активний суб'єкт виховання, спрямовує на підвищення рівня естетичної культури, дозволяє визначати й використовувати творчий потенціал студентів.

Ключові слова: естетичне виховання; заклад вищої освіти; фахівці педагогічного профілю; викладачі; куратори.

Постановка проблеми. У сучасних умовах розвитку вищої школи особливого значення набуває орієнтація вищої освіти в Україні на культуротворчий та особистісно-розвивальний простір, у якому особистість є суб'єктом професійного становлення та саморозвитку. Саме на забезпечення цього простору скеровано ідеї та положення, викладені в державних нормативно-правових документах України з проблем освіти, отже, й естетичного виховання молоді: законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», Державній національній програмі «Освіта» (Україна XXI століття), Національній доктрині розвитку освіти в Україні, Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 рр. тощо. Так, у Законі України «Про вищу освіту» (зі змінами, 2017) зазначено, що основними завданнями закладу вищої освіти є: «...збереження та примноження моральних, культурних, наукових цінностей і досягнень суспільства; поширення знань серед населення, підвищення освітнього й культурного рівня громадян; налагодження міжнародних зв'язків та провадження міжнародної діяльності в галузі освіти, науки, спорту, мистецтва і культури...» [1]. На основі зазначених документів розроблено Національну державну комплексну програму естетичного

виховання (І. Зязюн, О. Семашко, 1994), Комплексну програму художньо-естетичного виховання в загально-освітніх та позашкільних навчальних закладах (Л. Масол (наук. керівник), Н. Ганнусенко, О. Комаровська, С. Нічкало, О. Онищенко, В. Рагозіна, 2004), Концепцію єдиної системи естетичного виховання (М. Опанащук, 1998), Концепцію професійно-художньої освіти (В. Радкевич, 2000), Концепцію художньо-естетичного виховання учнів (Л. Масол, 2002) тощо. Зокрема, автори «Національної державної комплексної програми естетичного виховання» І. Зязюн, О. Семашко орієнтували на формування високих духовних запитів й естетичних смаків, ґрунтовне ознайомлення молодого покоління з кращими досягненнями вітчизняної та світової культури, наповнення гуманістичним змістом професійних знань, формування професійно значущих естетичних якостей і художніх здібностей, вироблення активного творчого ставлення до навколишньої дійсності, спроможності знаходити прекрасне в житті та професійній діяльності тощо [2]; В. Радкевич у «Концепції професійно-художньої освіти» акцентувала на необхідності формування естетичної культури як однієї зі складових професійної підготовки майбутнього викладача [3, с. 44].

Загальновідомо, що успішне виховання в закладах освіти реалізується через навчально-виховного процес, який можливий у процесі усвідомлення педагогами важливості виховної роботи поряд із викладанням навчальних дисциплін. Зазначимо, що для більшості студентів метою навчання в закладі вищої освіти (далі ЗВО) є опанування професійних знань. Проте зауважимо, що навчання в університеті це не лише підготовка до майбутньої професійної діяльності, а й формування характеру, морально-ціннісних, емоційно-чуттєвих та естетичних орієнтирів тощо. Тому в ЗВО необхідно продовжувати роботу щодо формування у студентів естетичного ставлення до різних предметів та об'єктів дійсності, довкілля, людей і їх естетичних потреб, поглядів, смаків, ідеалів, переконань, прагнення долучатися до світу цінностей мистецтва, стати прекрасним тілесно й духовно, актуалізувати художньо-естетичні здібності тощо.

Отже, актуальною стає проблема розробки теоретичного обґрунтування

естетичного виховання в контексті сучасних потреб українського суспільства, концептуальних засад формування естетичної культури майбутнього педагога, необхідності в теоретичному обґрунтуванні наявних концепцій, які враховують естетичний розвиток майбутнього фахівця, розгляду конкретних шляхів та засобів естетичного виховання під час аудиторної та позааудиторної діяльності тощо.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Історичний аналіз наукової літератури свідчить, що засади естетичного виховання висвітлено в працях видатних педагогів А. Макаренка, С. Русової, В. Сухомлинського, К. Ушинського, С. Шацького та ін., що визначили основні поняття, на які потрібно спиратися під час побудови основ естетичного виховання. Зважаючи на аналізований матеріал, деякі аспекти проблеми естетичного виховання порізно досліджували філософи, історики, психологи, педагоги. Важливе значення для дослідження проблеми естетичного виховання мають: філософські аспекти естетичного виховання (В. Асмус, Ю. Борєв, І. Гончаров, Є. Громов, М. Киященко, Л. Левчук, М. Овсянников, В. Ядов та ін.); культурологічні аспекти (В. Біблер, О. Будник, О. Жорнова, Л. Левчук, В. Малахів, О. Чернова, Н. Якса та ін.); соціологічні аспекти (В. Дряпіка, Є. Квітковський, А. Комарова, Н. Крилова, О. Семашко та ін.); психологічні аспекти естетичного виховання (С. Ананьїн, І. Бех, П. Блонський, Л. Божович, Л. Виготський, О. Кононко, О. Леонтєв, С. Максименко, Б. Теплов, О. Чебикін, Г. Шингаров, П. Якобсон та ін.); педагогічні аспекти (С. Антонович, О. Глузман, О. Дем'янчук, І. Зязюн, В. Кузь, Л. Масол, Н. Миропольська, О. Олексюк, Г. Падалка, С. Скрипникова, В. Титаренко, О. Щолокова та ін.).

Проблему естетичного виховання студентської молоді у вищій школі досліджували А. Олексюк, Х. М. Д. Бані-Ісса, Л. Глазунова, І. Корольова, В. Кудін, Т. Кутузова, С. Мельничук, Г. Падалка, О. Рудницька, І. Ушакова, Г. Шевченко та ін. Так, І. Ушакова зазначила, що «нині естетичне виховання студентів у вищому навчальному закладі розглядається як продовження концепції гуманітаризації й гуманізації освіти, спрямованої на розкриття творчого потен-

ціалу людини, формування в неї образу зовнішньо й внутрішньо досконалої людини» [4, с. 38].

Мета статті. Висвітлити зміст та особливості сучасного естетичного виховання в системі професійної підготовки фахівців педагогічного профілю.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розглянемо ключову дефініцію дослідження – «естетичне виховання». Під час ознайомлення з інформаційно-довідниковими джерелами, роботами вчених, науковців було виявлено різноманітні трактування сутності поняття «естетичне виховання». Так, в інформаційно-довідникових джерелах «естетичне виховання» - це: «формування у людини здатності сприймати мистецтво та прекрасне, що існує у творіннях людини та природі» (Філософська енциклопедія) [5, с. 570]; «система заходів, спрямованих на вироблення в людини здатності сприймати, правильно розуміти, цінувати і створювати прекрасне й піднесене в житті та мистецтві» (Естетика: словник найбільш уживаних термінів) [6, с. 14]; «формування естетичного досвіду особи, необхідного для її самоствердження» (Педагогічний словник) [7, с. 175]; «складова частина виховного процесу, безпосередньо спрямованого на формування і виховання естетичних почуттів, смаків, суджень, художніх здібностей особистості, на розвиток її здатності сприймати й перетворювати дійсність за законами краси в усіх сферах діяльності людини» (Український педагогічний словник) [8, с. 119].

У працях учених зазначено, що естетичне виховання - це: «вплив на розвиток особистості всієї навколишньої дійсності, її естетичної значущості для людини; залучення людини до художньої культури; спеціальна система заходів у структурі художнього життя суспільства, спрямованих на поширення знань про мистецтво, на розвиток художньої самодіяльності тощо» (Л. Артемова, О. Чинаєва) [9]; «процес опредметнення і присвоєння суб'єктом естетичних цінностей через формування естетичного ставлення до них і активізації творчої художньо-естетичної діяльності» (Г. Шевченко) [10].

Освітня програма підготовки фахівців педагогічного профілю передбачає розвиток в особистісному та професійному плані, набуття спеціальних знань, умінь та навичок, формування

освіченої, гармонійно розвиненої особистості, здатної до самоосвіти, постійного оновлення наукових знань, професійної мобільності, швидкої адаптації до змін у соціально-культурній галузі, систем управління та організації праці в умовах ринкової економіки. Проте не меншої уваги потребує становлення духовної та естетичної сфери майбутніх фахівців.

Естетичне виховання студентської молоді, за визначенням сучасних науковців, дослідників – це: процес набуття мистецьких знань і вмінь; засіб особистісного розвитку на підставі виявлення: творчих можливостей майбутніх фахівців, їхніх професійних здібностей, музичних, естетичних потреб та інтересів, що ґрунтуються на історичному досвіді свого народу, прийнятті полікультурного простору, ціннісному ставленні до етнонаціональної специфіки (О. Кедіс, Н. Шарата) [11]; цілеспрямований процес, покликаний розвивати сучасну суспільно та творчо активну людину зі свідомою життєвою позицією, сформованою на прикладах вічних людських цінностей і високої культури, здатну критично сприймати дійсність та приносити красу в процес і результат життєдіяльності у всіх її виявах (Г. Батрак) [12].

Поділяючи думку А. Масол, зазначимо, що естетичне виховання майбутніх фахівців необхідно розглядати в широкому значенні – формування естетичних якостей особистості через залучення до цінностей мистецтва, вітчизняної та світової культури та у вузькому (педагогічному) – забезпечення спеціально організованих умов для духовного збагачення особистості засобами мистецтва, формування естетичної культури, світоглядних уявлень, ціннісних художніх орієнтацій у соціокультурному просторі [13].

Проаналізувавши погляди вчених, констатуємо, що важливими завданнями естетичного виховання студентської молоді є формування естетичних понять, поглядів і переконань (розуміння прекрасного, уміння давати правильну естетичну оцінку фактам, явищам, процесам тощо); творчих здібностей, естетичних мотивів, інтересів; потреби художнього саморозвитку; художньо-естетичних смаків і почуттів, переживань, реакцій; гідного естетичного ідеалу та вмінь бачити красу творчості; естетичного сприйняття, умінь і навичок творити

прекрасне в житті; забезпечення методичної та теоретичної готовності випускників ЗВО проводити естетичне виховання в подальшій роботі; удосконалення художньої грамотності, ознайомлення з національною і світовою культурною спадщиною, із сучасним мистецтвом тощо.

Метою естетичного виховання у ЗВО є формування в майбутнього фахівця естетичної культури – здатності до естетичного освоєння довкілля, повноцінного сприймання, правильного розуміння прекрасного в мистецтві й житті, прагнення й уміння будувати своє життя та діяльність за законами краси. Кінцева мета естетичного виховання – «формування готовності особистості до естетичної діяльності як важливого компонента естетичної культури» [11, с. 400]. Різновидами цієї діяльності є: організація естетичного середовища, в якому знаходиться особистість; конкретна творча діяльність у галузі мистецтва; пропаганда мистецтва та естетичних ідеалів; естетична виразність у навчальній, виробничій та побутовій діяльності; виявлення естетичної культури у взаєминах із людьми [11].

Основними естетичними компонентами, які лежать в основі здійснення естетичного виховання в освітньому процесі вищої школи є: естетична спрямованість взаємодії викладача й студента, повне порозуміння та естетичні переживання під час діалогової форми спілкування; естетичний світ, загальна культура, інтелектуальність викладача й студента; естетичні аспекти змісту освіти, які потребують естетичного сприймання на аксіологічних та гедоністичних основах як естетичної цінності; краса педагогічної дії (І. Зязюн); педагогічний процес має риси художнього образу, твору мистецтва (Д. Каган); емоційна насиченість, витонченість, естетична виразність викладу матеріалу; культура думки й краса слова; мажорна, поетична тональність навчального процесу; образність мислення, постійне спілкування з мистецтвом як засобом пізнання та естетичних переживань [14, с. 12].

Формування естетичної культури і творчих здібностей має відбуватися в гармонійній співпраці керівників закладу освіти, викладачів, куратора академічної групи (тьютора, наставника) та студента. У межах педагогічного процесу

ЗВО відбувається взаємодія між керівництвом закладу освіти, викладачами, куратором – суб'єктами естетичного виховання та студентами – об'єктами виховання. Така діяльність знаходиться прямо залежно від того, як вона організована.

Значна роль в естетичному вихованні майбутнього педагога належить інституту кураторів. Саме від особистісно-професійних та організаторських якостей куратора залежить професійне та особистісне становлення студентської молоді, «формування моральної й естетичної культури, утвердження у свідомості принципів загальнолюдської моралі, розвиток зрілих естетичних смаків, потреб та інтересів, вироблення вміння правильно оцінювати і творити добро та красу» [15, с. 14].

Ефективність естетичного виховання студентів значно залежить від умілого використання викладачами, куратором різноманітних форм і методів роботи: кураторські години, круглі столи, бесіди, диспути, дискусії, конференції, ділові й рольові ігри на етичні теми, театралізовані вистави, концерти, творчі конкурси, музичні вітальні, вечори мистецтв, виставки творчих робіт тощо. Основними засобами естетичного виховання студентів є: навчання, праця, побут, спілкування, творчість, література й мистецтво тощо.

Так, у ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» на факультеті початкової, технологічної та професійної освіти значну увагу приділено вихованню в студентів високої культури й естетичних смаків. Серед пріоритетів виховної роботи на факультеті важливим є створення гуманістично зорієнтованого середовища для активної життєдіяльності студентства, спрямованого на творчий саморозвиток і самореалізацію особистості, насамперед, у процесі культурно-естетичної діяльності, що сприяє переходу студентів в активний суб'єкт виховання, спрямовує на підвищення рівня естетичної культури, дозволяє визначати й використовувати творчий потенціал студентів.

Куратори будують свою роботу на основі концепції виховної системи закладу освіти, плану загальних заходів студентського активу, з урахуванням рекомендацій Міністерства освіти і науки України, а також особливостей складу групи за такими напрямками: нав-

чальна, організаційна робота; національно-патріотичне, інтелектуально-духовне, громадянсько-правове, моральне, екологічне, естетичне, трудове, економічне виховання, фізичне виховання та утвердження здорового способу життя.

Естетичне виховання передбачає: розвиток естетичних потреб і почуттів, художніх здібностей і творчої діяльності; формування в молоді естетичних поглядів, смаків, які ґрунтуються на українських народних традиціях та кращих надбаннях світової культури; вироблення вмінь примножувати культурно-мистецькі надбання народу, відчувати й відтворювати прекрасне в повсякденному житті. У межах завдань естетичного виховання на факультеті проведено святковий захід «Україно мила, уся твоя родина до Знань Криниці знову спрагло йде», кураторську годину – урок державності «Ми народились, щоб здобути свободу, щоб жити в гідності в рідному краю», знайомство студентів з історією міста, в якому вони будуть навчатися «Слов'янськ дарував їм натхнення», акцію з благоустрою території біля навчального корпусу «Я – громадянин, я – патріот, я – житель свого міста», конкурс виробів із природничого матеріалу «Знов вересень ступає на поріг», святкування Дня працівника освіти України «Учителем не кожен може бути», «Нащадки козацької слави» – книжкова виставка в бібліотеці, конкурс-огляд «Дебют першокурсника», Міжнародний день студента «Зі святом тих, хто здобуває «вищу», від вас залежить майбуття», літературний флешмоб «Пам'ятаймо про наших героїв, що за волю поклали безцінне життя!», студентська гуморина «Вибух сміху», загальноуніверситетський відкритий фотоконкурс «Світ очима студентів» тощо.

Вибір і створення різноманітності форм естетичного виховання (традиційних та інноваційних) у ЗВО визначається творчим підходом викладачів, кураторів. Для високої ефективності естетичного виховання студентів на факультеті створено естетично привабливу обстановку, забезпечено високу естетичну культуру виховних заходів, залучено до проведення заходів відомих людей із галузі культури, організовано екскурсії до музеїв, театрів, кіно, зустрічі з художниками, літераторами, модельєрами тощо.

Із метою покращення виховної роботи й естетичного виховання керівництво

закладу освіти, викладачі, куратори сприяють залученню студентів до класичного театрального мистецтва (в університеті створено театральну творчу майстерню, яка успішно діє та презентує свої вистави на виховних заходах); вокального ансамблю «Веснянка», оркестру народних інструментів, хору; Всеукраїнського конкурсу-фестивалю вокального мистецтва «Eurocanway / Європейський вектор – 2018» (популяризація найкращих зразків професійного вокального мистецтва, створення для молоді можливості творчого спілкування, розширення обміну духовними цінностями, зміцнення міжнародних культурних зв'язків, взаємозбагачення культурних традицій); Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми технологічної, професійної освіти, культурології та дизайну» (свято зустрічі викладачів, учителів, працівників закладів культури, нинішніх студентів і випускників різних років); Регіональної (не)конференції міжнародного вчительського руху EdCamp – MiniEdcampSloviansk (мета – сприяння виробленню у вищій школі механізмів імплементації нового Закону «Про освіту» відповідно до реформаційних освітніх процесів щодо оновлення початкової школи, яка вимагає формування високопрофесійного, компетентного вчителя нової генерації, здатного змінювати сенс і характер освітньо-виховного середовища щодо європейських стандартів) тощо.

У цій галузі велику роль відіграють різнопланові заходи інформаційно-культурної спрямованості, що проводяться викладачами, кураторами в студентському гуртожитку (коворкінг-територія для саморозвитку й дозвілля студентів «Вільний простір»): вечори відпочинку «Вечір знайомств», «Конкурс національної кухні», «День студента», «День сміху», «Бал-маскарад»; бесіди, лекції, диспути «Культура мовлення у вищій, гуртожитку та громадських місцях», «Лишити добру пам'ять – людська святиня», «Зберегти природу – зберегти людство», «Поважай своїх співмешканців, буде повага й до тебе», «Як утримувати кімнату в зразковому стані»; індивідуальні бесіди «Культура спілкування», «Чи вміємо ми слухати», «Зовнішній вигляд та культура по-

ведінки», кіноклуб «ДосиДА» Міжнародного фестивалю документального кіно про права людини DocudaysUA, конкурс на найкращу кімнату серед мешканців гуртожитків «Хто в домі хазяїн» тощо.

Проведені спостереження, опитування студентів (враження від різних форм виховної роботи; визначення свого рівня естетичної вихованості; найбільш цікаві форми виховної роботи тощо) уможливили констатувати позитивний вплив упроваджених форм і методів виховної роботи, що сприяли культурно-естетичному розвитку та набуттю студентами естетичних цінностей, прагненню досягти естетичного ідеалу, сформованості естетичних почуттів, потреб, смаків, що дають змогу підвищувати результативність вихованості майбутніх фахівців.

Найефективнішими у виховній роботі з естетичного виховання виявилися такі методи: словесні (метод переконання як засіб формування знань, поглядів, ціннісних орієнтацій), міні-лекції, бесіди-обговорення переглянутих вистав, кінофільмів, експозицій, творчі зустрічі з митцями, художниками, літераторами, модельєрами, диспути тощо; практичні (метод доручень, постановка практичних завдань – залучення до активної творчої діяльності): організація та проведення творчих зустрічей із творчою інтелігенцією міста та області; підготовка екскурсій до музеїв, театрів, кіно; створення тематичних виставок, альбомів, стендів, студентської газети; наочні (спостереження, демонстрація): спостереження за художніми особливостями театральної творчої майстерні (перегляд вистав); за роботою вокального ансамблю «Веснянка», оркестру народних інструментів, хору; участь у конкурсі виробів, літературному флешмобі, фотоконкурсі, конкурс-огляді, різноманітних акціях тощо; виготовлення слайдів, презентацій, малюнків, костюмів тощо до лекції, бесіди-обговорення, диспуту, концерту тощо.

Отже, завданнями роботи керівництва закладу освіти, викладачів, куратора групи щодо естетичного виховання є розробка спеціальних кураторських годин естетичного спрямування, активізація виховної роботи із залучення студентів до різноманітних форм поза-

аудиторної роботи (творчі гуртки, творчі об'єднання, студентське ЗМІ, клуби за інтересами, шефські концерти тощо), організація зустрічей із художниками, літераторами, модельєрами, візажистами, організація культурного дозвілля у формі екскурсій пам'ятками культури, відвідування театру, філармонії, музеїв, художніх виставок, виставкових центрів, кінотеатрів, творчих вечорів, залучення студентів до випуску стіннівок академічної групи, проведення виставок квітів, виставок творчих робіт, залучення студентів до участі в місцевих, регіональних, всеукраїнських та міжнародних художніх конкурсів, фестивалів художньої самодіяльності, концертах творчих колективів та команд КВК тощо.

Зазначимо, що у справі розв'язання проблеми естетичного виховання у ЗВО відіграють такі ключові чинники: рівень розвитку естетичної теорії, що є основою, базисом естетичного виховання; філософія вищої освіти, бо вона спрямована на формування саме духовного складу людини-професіонала, майстра своєї справи; духовні ціннісні орієнтири, актуальні для українського суспільства, історико-педагогічні та художньо-естетичні традиції українського народу [16].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Підсумовуючи розглянуту проблему, констатуємо, що естетичне виховання відіграє виняткову роль у системі професійної підготовки фахівців педагогічного профілю, виступаючи у взаємозв'язку з освітою, розвиває моральні, креативні, духовні, творчі, артистичні здібності, необхідні в різних галузях професійної діяльності та особистого життя студента. Особливу роль у виховній діяльності покладено на викладачів, кураторів, серед основних завдань яких є підвищення ефективності навчально-виховного процесу, забезпечення виховання духовності та культури студентів.

Позитивний досвід роботи з естетичного виховання в Донбаському державному педагогічному університеті на факультеті початкової, технологічної та професійної освіти свідчить, що заклад вищої освіти здійснює підготовку естетично компетентних фахівців педагогічного профілю, здатних орієнтуватися на майбутнє й, водночас, виховує всебічно розвинену, творчу особистість.

Список бібліографічних посилань

1. Про вищу освіту. Закон України від 01.01.2014 р. (зі змінами від 7 грудня 2017 року N 2233-VIII). Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 38-39, ст. 380. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page> (дата звернення: 09.12.2018).
2. Зязюн І. А., Семашко О. М. Національна державна комплексна програма естетичного виховання. *Рідна школа*. 1995. № 12. С. 29-52.
3. Радкевич В. О. Концепція професійно-художньої освіти. *Професійно-технічна освіта*. 2000. № 2. С. 44-46.
4. Ушакова І. Формування естетичного образу людини у студентської молоді комплексом мистецтв: дис. канд. пед. наук : 13.00.04 / Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля. Київ, 2015. 218 с.
5. Философская энциклопедия / гл.ред. Ф. В.Константинов. Москва: Сов. энциклопедия, 1970. Т. 5. 740 с.
6. Естетика: словник найбільш уживаних термінів (українською та російською мовами) / уклад. Г. Г. Гуріна. Харків: ХДАК, 2005. 91 с.
7. Педагогічний словник / за ред. М. Д. Ярмаченка. Київ: Педагогічна думка, 2001. 514 с.
8. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 456 с.
9. Артемова Е. С., Чинаева О. П. Некоторые теоретические и практические проблемы эстетического воспитания. *Вопросы философии*. 1987. № 4. С. 63-67.
10. Шевченко Г. П. Взаимодействие искусств в эстетическом воспитании и развитии подростков: автореф. дис. ... докт. пед. наук: 13.00.01. Киев: Киевский гос. пед. ин-т им. А. М.Горького, 1986. 48 с.
11. Шарата Н., Кедіс О. Художньо-естетичне виховання студентської молоді миколаївського національного аграрного університету. *Науковий вісник МДУ імені В. О.Сухомлинського. Серія: Педагогічні науки*. 2018. Вип. 1 (60). С. 398-402.
12. Батрак Т. В. Естетичне виховання студентів засобами зарубіжної художньої культури як міждисциплінарна проблема. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка*. 2015. №1. С. 195-201.
13. Масол Л. М. Художньо-педагогічні технології в основній школі: єдність навчання і виховання: метод. посіб. Харків: «Друкарня Мадрид», 2015. 178 с.
14. Шевченко Г. П. Розвиток естетичного виховання у вищих навчальних закладах України на сучасному етапі. *Витоки педагогічної майстерності. Серія: Педагогічні науки*. 2010. Вип. 7. С. 9-13.
15. Церклевич В. С., Кирилюк Ю. М. На допомогу куратору академічної групи: інформаційно-методичний посібник. Хмельницький: ХКТЕІ, 2015. 112 с.
16. Скрипнікова С. В. Досвід естетичного виховання в Україні: витоки, сучасний стан та перспективи розвитку. *Естетична освіта педагога: колективна монографія* / за ред. Андрущенко Т. І. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. С. 99-116.

References

1. On Higher Education (2017). The Law of Ukraine. Issued 01.01.2014 (with the Changes Issued 07.12.2017 N 2233-VIII). Data from the Verkhovna Rada. 38-39. 380 p. Retrieved from: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page> (in Ukr.)
2. Ziaziun, I. A., Semashko, O. M. (1995). National State Complex Program of Aesthetic Education. *Native School*. 12, 29-52 (in Ukr.)
3. Radkevych, V. O. (2000). Conception of Vocational-Artistic Education. *Vocational and Technical Education*. 2. 44-46 (in Ukr.)
4. Ushakova, I. (2015). Formation of Aesthetic Image of Man in Student Youth with Ccomplex of Arts (Ph.D Dissertation). Kyiv: The East-Ukrainian National University Named after Volodymyr Dal. 218 p. (in Ukr.)
5. Philosophical Encyclopedia (1970). In F.V. Konstantinov (Ed.). Moscow: Soviet Encyclopedia (in Rus.)
6. Hurina, H. H. (Ed.). (2005). Aesthetics: Dictionary of the Most Used Terms (in the Ukrainian and Russian Languages). Kharkiv: KhDAK. 91 p. (in Ukr.)
7. Pedagogical Dictionary (2001). In M.D. Yarmachenko (Ed.). Kyiv: Pedagogical Thought (in Ukr.)
8. Honcharenko, S.U. (1997). Ukrainian Pedagogical Dictionary. Kyiv: Lybid (in Ukr.)
9. Artemova, E.S., Chinaeva, O.P. (1987). Some Theoretical and Practical Problems of Aesthetic Education. *Issues of Philosophy*. 4. 63-67 (in Rus.)
10. Shevchenko, G.P. (1986). Interaction of Arts in Aesthetic Education and Development of Teenagers (Ph.D Dissertation). Thesis. Kiev: Kiev State Pedagogical Institute named after A. M.Gorkiy. 48 p. (in Rus.)
11. Sharata, N., Kedis, O. (2018). Artistic-Aesthetic Education of the Youth of Mykolaiv National Agrarian University. *Scientific Bulletin of MSU Named after V. O. Suhomlynskyi. Series: Pedagogical Sciences*. 1(60). 398-402 (in Ukr.)
12. Batrak, T.V. (2015). Aesthetic Education of Students with Means of Foreign Artistic Culture as an Interdisciplinary Problem. *Scientific Bulletin of Ternopil National Pedagogical University Named after Volodymyr Hnatiuk. Series: Pedagogics*. 1. 195-201 (in Ukr.)
13. Masol, L.M. (2015). Artistic-Pedagogical Technologies at Secondary Comprehensive School: Unity of Teaching and Education. Kharkiv: Publishing House Madrid. 178 p. (in Ukr.)
14. Shevchenko, H. P. (2010). Development of Aesthetic Education at Higher Educational Institutions of Ukraine at the Modern Stage. *Origins of Pedagogical Skills. Series: Pedagogical Sciences*. 7. 9-13 (in Ukr.)
15. Tserklevych, V.S., Kyryliuk, Yu.M. (2015). To Help a Professor in Charge of an Academic Group: Information-Methodical Manual. Khmelnytskyi: KhKTEI. 112 p. (in Ukr.)
16. Skrypnikova, S.V. (2015). Experience of Aesthetic Education in Ukraine: Origins, Modern State and Prospects of Development. *Aesthetic Education of the Pedagogue: Collective Monograph*. Kyiv: Publishing House of NPU Named after M. P. Drahomanov. 99-116 (in Ukr.)

GRISHCHENKO Tatiana,

PhD in Pedagogy, Associate Professor of Music and Choreography Department,
SHEE "Donbass State Pedagogical University"

AESTHETIC UPBRINGING AS AN ACTUAL DIRECTION OF PROFESSIONAL TRAINING OF SPECIALISTS OF PEDAGOGICAL PROFILE

Abstract. In modern conditions of higher school development, the orientation of higher education in Ukraine to the cultural-and-creative and personality-

developing space, in which the individual is the subject of professional formation and self-development, is becoming of particular importance. However, it should be noted that

studying at university is not only preparation for future professional activity, but also formation of character, moral values, emotional-and-sensual and aesthetic guidelines, etc.

The issues of aesthetic education of the student youth at higher school has been investigated by A. Aleksyuk, Kh. M. D. Bani-Issa, L. Hlazunova, V. Kudin, T. Kutuzova, H. Padalka, O. Rudnytska, I. Ushakova, H. Shevchenko and some other scientists who underline that aesthetic education at higher educational establishments is viewed upon as continuation of the concept of humanization and humanization of education, aimed at disclosing the creative potential of human, forming his/her image of the externally and internally perfect individual.

The purpose of the article is to highlight the content and specific features of modern aesthetic education in the system of professional training of specialists of pedagogical profile.

Sharing the opinion of L. Masol, we note that future specialists' aesthetic education should be considered in the broad sense, i.e. forming aesthetic qualities of the individual through his/her being involved in the values of art, native and world culture and in the narrow (pedagogical) sense, i.e. providing specially organized conditions for spiritual enrichment of the individual by means of art, forming aesthetic culture, philosophical representations, valuable artistic orientations in the socio-cultural space.

In the SHEE "Donbas State Pedagogical University" at Primary, Technological and Vocational Education Faculty much attention has been paid to educating high culture and aesthetic tastes in students. Among the priorities of educational work at the Faculty, the important one is creating a humanistically oriented environment for students' active life, aimed at creative self-development and self-realization of the individual, first of all, in the process of cultural-and-aesthetic activity, which promotes the students' transition into the active subject of

education, aims at increasing the level of aesthetic culture, allows to determine and use the students' creative potential.

The following methods have appeared to be the most effective in the upbringing work concerning aesthetic education: the verbal ones: mini-lectures, conversations-discussions of the seen performances, films, expositions, creative meetings with skillful people, artists, disputes, etc.; the practical ones: organizing and conducting creative meetings with the creative intelligentsia of the town and the region; preparing excursions to museums, theatres, cinema; creating thematic exhibitions, albums; the visual ones: observing the artistic features of the theatrical creative workshop (seeing the plays); the work of the vocal ensemble "Vesnyanka", the orchestra of folk instruments, the choir; participating in the contest of products, literary flashmobs, photo contests, contest reviews, etc.; making slides, presentations, drawings, costumes, etc. to a lecture, conversations-discussions, debates, concerts, etc.

Summing up the studied problem, it should be noted that aesthetic education plays an exceptional role in the system of professional training of specialists of pedagogical profile, coming together with the interrelation to education, develops moral, creative, spiritual, creative, artistic abilities necessary in various fields of professional activity and the student's personal life. Special role in the upbringing activity is assigned to lecturers, professors in charge of student groups, among whose main tasks are to increase the efficiency of the educational-and-upbringing process, to ensure the education of the students' spirituality and culture.

Keywords: aesthetic education; establishment of higher education; specialists of pedagogical profile; lecturers; professors in charge of student groups.

Одержано редакцією 19.01.2019
Прийнято до публікації 26.01.2019

DOI 10.31651/2524-2660-2019-1-238-243

ORCID 0000-0003-2284-3706

ГРИЩУК Дмитро Геннадійович,

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри управління проектами та загальнофахових дисциплін,
ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»
e-mail: uamission2006@yahoo.com

УДК 37.017.92.

ДУХОВНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ВИХОВНОГО ІДЕАЛУ МОЛОДИХ УКРАЇНЦІВ

У статті розкрито сутність поняття «виховний ідеал», вказано на причини обумовленості процесу його формування та його залежність від таких факторів, як історичність, регіональність, середовище. Уточнено дефініцію поняття «духовність», розглянуто її у контексті змісту виховного ідеалу молодих українців та підкреслено її релігійний характер. В статті розглянуто складники духовності (релігійність, конфесійність, догматичність, літургійність, етичність). Підкреслено роль етичної складової духовності у вихованні української молоді. Зроблено акцент на цінності християнської етики, які, по-перше, притаманні українцям, по-друге, є найбільш людино- та соціоцентричними, що відповідає цілі і завданням виховного ідеалу.

Ключові слова: виховний ідеал; ідеал; духовність; християнська етика; цінності.

Постановка проблеми. Важливою характеристикою виховання є цілеспрямованість. Вона передбачає наявність комплексу цілей, завдань, послідовних виховних дій з можливістю їх корегування на будь-якому етапі виховання. Формування виховної мети є першочерговою складовою процесу організації соціально-педагогічного впливу на особистість. Кінцевий об'єкт, який передбачається в результаті такого впливу, зумовлює підбір відповідних форм, методів і засобів виховання особистості. Виховна мета втілюється в певному ідеалі - системі якісних модусів особистості, що визначають її буття в соціумі та ефективне співіснування із ним. Г. Ващенко